

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET
Komisija za državno ureditev

Številka: 004-03/17-1/ EPA 1806-VII
Ljubljana, 5. 4. 2017

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je, na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), sprejela naslednje

M n e n j e

**k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah
Zakona o volitvah v državni zbor (ZVDZ-C)**

Komisija za državno ureditev (v nadaljevanju: komisija) je na 85. seji 29. 3. 2017 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o volitvah v državni zbor, EPA 1806-VII (v nadaljevanju: predlog zakona), ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada RS (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija predlog zakona **podpira**.

* * *

Predlagatelj (skupina poslancev) je pripravil predlog zakona, ki bo uresničil odločbi Ustavnega sodišča, rok za uresničitev obeh odločb se je že iztekel. Predlog zakona odpravlja tudi nekatere pomanjkljivosti pri izvajanju volitev, ki so se pokazale v praksi in na katere je opozarjala Državna volilna komisija (v nadaljevanju: DVK).

Odločbi Ustavnega sodišča se nanašata na ureditev dostopnosti volišč invalidom in glasovanje s prilagojenimi glasovalnimi napravami in glasovanje po pošti. Ustavno sodišče je ugotovilo, da je 79.a člen Zakona o volitvah v DZ v neskladju z Ustavo in v skladu s tem Ustavno sodišče državi nalaga, da morajo biti vsa volišča v državi urejena tako, da so dostopna invalidom in ne tako kot doslej, ko so bila invalidom dostopna samo nekatera posebej določena volišča. Glede uvajanja glasovalnih naprav Ustavno sodišče zakonodajalcu predlaga, da preuči možnosti in ob razumnih stroških uvaja glasovalne naprave, pri odločitvi za uvajanje naprav pa lahko upošteva sorazmernost stroškov in statistične podatke o dosedanji uporabi naprav.

Slovenija ima več kot 3000 volišč. DVK je od 2012 samo 30 volišč opremila z glasovalnimi napravami, stroški njihove uporabe so visoki. DVK je ocenila, da so bili stroški uporabe med 2008 in 2015 več kot 2 milijona evrov. Glasovalne naprave pa je na 14 glasovanjih uporabilo le 3041 volivcev ali 390 volivcev na eno glasovanje. Predlagatelji zato menijo, da glasovalne naprave ne pripomorejo k lažjemu izvrševanju volilne pravice invalidov, poleg tega vsi invalidi ne morejo uporabljati glasovalnih naprav. Zakon že zdaj določa, da na volišče vsakdo lahko pripelje osebo, ki mu pomaga opraviti volilno opravilo. Volivec lahko volitve opravi tudi pred

voliščem tako, da volilni odbor pride pred zgradbo. Volilni odbori imajo na voliščih pripomoček za glasovanje slepih in slabovidnih, t. i. šablone. Volivci lahko glasujejo tudi doma, pred volilnim odborom. Predlog zakona tako ukinja glasovalne naprave in predlaga, da se to ureja z glasovanjem po pošti, kar bi omogočilo izvrševanje volilne pravice večjemu številu invalidom kot doslej. Dodatno pa bo izpolnjena še zahteva o dostopnosti vseh volišč za invalide.

Pri glasovanju po pošti se v skladu z odločbo Ustavnega sodišča odpravlja pravna praznina. Ovojnice z glasovnicami iz tujine in glasovnicami, ki so prispеле k okrajni volilni komisiji na dan glasovanja po 19. uri, morajo imeti poštni žig z datumom oziroma morajo imeti priložene listine, ki jasno izkazujejo, da so bili dokumenti oddani pred 19. uro, sicer je glasovnica neveljavna. Podaljšuje se rok za vlaganje kandidatur, in sicer s sedanjih 25 dni na najkasneje 30. dan pred dnevom glasovanja. Tako bo več časa za dopolnjevanje vlog, odločanje o pritožbah, usklajena bosta roka za vložitev kandidatur za volitve v Državni zbor in Evropski parlament. Na novo so določene pristojnosti DVK, kot so postopki ugotavljanja, kateri kandidati so bili izvoljeni za poslance in katerim kandidatom gre pravica prevzema mandata poslanca v času, ko opravlja poslanec funkcijo predsednika vlade, ministra ali državnega sekretarja ali za preostanek mandatne dobe DZ, če je poslancu prenehal mandat. Črtana je določba o trajanju volilnega molka, saj je ta že opredeljena v Zakonu o volilni in referendumski kampanji. Predlaga se, da DVK svoje poslovanje uredi s poslovníkom. Predlog zakona prinaša spremembe, ki jih je predlagala DVK - določitev razlogov in postopkov za morebitno razrešitev predsednika, članov in njihovih namestnikov volilnih enot in okrajnih volilnih komisij, določitev pristojnosti DVK za imenovanje tajnikov volilnih enot in okrajnih komisij, določanje razlogov in postopkov za razrešitev tajnikov in njihovih namestnikov volilnih komisij, zagotavljanje pravne podlage za tuje opazovalce na volitvah ... Predlagatelji so zapisali, da bodo nastali stroški za prilagoditev volišč za invalide, vendar jih je težko oceniti. Ukinitve uporabe glasovalnih naprav bo prinesla prihranek v višini več kot 350.000 evrov.

Predstavnica Vlade je povedala, da se Vlada s predlogom zakona strinja.

Stališče do predloga zakona je predstavil direktor DVK. S predlogi sprememb se strinjajo, saj so upoštevani tudi njihovi predlogi. Z informacijsko pooblaščenko so usklajeni glede zbirk osebnih podatkov, ki jih DVK potrebuje za organizacijo volitev za volilne upravičence v tujini. Novela zakona bo prvič v celoti zaživela pri naslednjih rednih volitvah DZ, DVK bo na predsedniških volitvah testirala situacijo. DVK je optimistična in meni, da je mogoče v 2 letih urediti vsa volišča za invalide. DVK se strinja, da se glasovalne naprave ukinejo, saj so veliko stale in bile glede na statistične podatke o uporabi brez večjih učinkov za izboljšanje dostopnosti volilne pravice za invalide.

* * *

Komisija je poudarila, da predlog zakona med drugim izpolnjuje odločbo Ustavnega sodišča, ki zahteva ureditev vseh volišč v državi tako, da bodo dostopna invalidom. Člani komisije so želeli preveriti, ali rešitve predloga zakona veljajo tudi za lokalne volitve in lokalne skupnosti, ki so odgovorne za njihovo izpeljavo. Predlagateljica je članom komisije pojasnila, dopolnil pa jo je tudi direktor DVK, da je odločba Ustavnega sodišča nedvoumna in pravi, da je treba vsa volišča v državi urediti tako, da bodo dostopna invalidom, in to velja tudi za lokalne volitve. Ustavno sodišče je svojo odločbo podkrepilo tudi z opozorilom, da bi morali biti javni objekti že po Zakonu o graditvi objektov iz 2004 invalidom dostopni in brez arhitektonskih ovir, o tem pa govori tudi Konvencija o pravicah invalidov iz 2008. Če lokalne skupnosti ne bi upoštevale uveljavljanja predloga zakona, bi lahko prišlo tudi do sprožanja tožb, tuji opazovalci pa bi nas prav gotovo opozorili na našo neverodostojnost glede spoštovanja lastne zakonodaje. Komisija je bila seznanjena tudi s tem, da je imela pripravljala skupina za predlog zakona v začetnih fazah v mislih tudi rešitve, ki bi za določene kategorije volišč naredile izjemo glede

prilagoditev oziroma dostopnosti volišč za invalide (v mislih so imeli volišča v odročnejših krajih in na težje dostopnih lokacijah), vendar je prišlo tako s strani Vlade kot Zakonodajno-pravne službe DZ opozorilo, da je ustavna odločba jasna in jo je treba upoštevati pri vseh voliščih.

Komisija je opozorila, da so volišča v lokalnih okoljih na tradicionalnih lokacijah, pri čemer jih je veliko v zasebnih prostorih. V odročnejših krajih so volišča relativno majhna, vendar je tako volivcem omogočen lažji dostop do njih. Člani komisije so opozorili, da so lokalne skupnosti že doslej veliko vložile v odpravljanje arhitektonskih ovir v javnih stavbah, pri čemer gre za precejšnje investicije. Komisija zato meni, da bi morala tudi država priskočiti na pomoč s sredstvi, saj bo treba v relativno kratkem roku, to je do naslednjih lokalnih volitev, ki bodo jeseni 2018, rešiti problematiko. Temeljno izhodišče pri udejanjanju ustavne odločbe mora biti, da se upoštevajo tradicionalna volišča in da se omogoči dostopnost volišč za invalide, vendar so člani komisije opozorili, da bo v določenih okoljih težko najti nadomestne lokacije, kar bi lahko vodilo do zapiranja nekaterih volišč, česar pa lokalna skupnost ne more sprejeti.

Komisija se je strinjala z mnenjem direktorja DVK, da bo, glede na finančne posledice ustavne odločbe o ureditvi dostopnosti volišč za invalide, nujen dogovor države in lokalnih skupnosti. Direktor DVK je seznanil člane komisije, da po ocenah DVK že zdaj približno 47 % volišč zadosti pogojem ustavne odločbe, bo pa nujno več volišč kot doslej urediti na istih lokacijah. DVK bo zato dala pobudo, da se več volišč uredi v zdravstvenih domovih, domovih starejših občanov, torej na lokacijah, ki imajo že zdaj urejene dostope za invalide in da se v strnjenih naseljih spodbudi združevanje volišč in razmislek o iskanju novih rešitev, določenim adaptacijam pa se ne bo mogoče izogniti. Gre tudi za priložnost, da se bolj kot doslej določijo ista volišča za lokalne volitve in volitve, ki jih vodi DVK; zdaj je medsebojna pokritost volišč približno 70 %.

Glasovanje po pošti kot dodatna možnost za glasovanje invalidov je bila na seji komisije pozdravljena kot pozitivna rešitev. Člani komisije so menili, da bo imela pomemben učinek na uveljavljanje volilne pravice invalidov. Pri tem so želeli preveriti, kako bo potekala prijava za glasovanje po pošti in kakšni bodo postopki za pridobitev pravice glasovanja po pošti. Direktor DVK je opozoril, da bo morala invalidna oseba k prošnji za volitve po pošti priložiti odločbo pristojnega organa o priznavanju statusa invalida, ne bo pa pomembna stopnja invalidnosti. Takšno varovalko so morali dodati zato, da se glasovanje po pošti ne bi prikrito spremenilo v možnost glasovanja po pošti za vse, pri čemer pa volilne komisije ne bo treba za vsake volitve posebej zaprositi za uveljavljanje pravice, ampak bo volivec do preklica na svoj poštni naslov prejemal vsa volilna gradiva.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Rajko Fajt.

Rajko Fajt, l.r.
predsednik